
Gdańsk–Główne Miasto, ul. Piwna/Kaletnicza, gm. loco, woj. gdańskie AZP 12-44/168

Informator Archeologiczny : badania 32, 230-231

1998

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

GDAŃSK, st. 105, Stare Miasto, gm. *loco*, woj., gdańskie, AZP 12-44

- zabudowa miejska średniowieczna i nowożytna

Badania prowadzili Zbigniew Borkowski, Agnieszka Ruta, Joanna Szubert z Pracowni Archeologii Gdańska Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Finansowali: Eugeniusz Lorek, Marian Sieńkowski, Muzeum Archeologiczne w Gdańsku. Pierwszy sezon badań.

Badania ratownicze na obszarze działek zostały przeprowadzone w związku z planowanym projektem ich ponownej zabudowy i projektem technicznym budynku zakładającym zlokalizowanie poziomu piwnicy na rzędnej około 1,00 m n.p.m.

Do tej rzędnej eksplorację ręczną, metodami archeologicznymi wykonano na całym obrysie obu działek, tj. na powierzchni około 120 m². Ponieważ warstwa calca na stropie sięgała rzędnej koło 60 cm n.p.m. wykonano dodatkowo cztery wykopy sondażowe o łącznej powierzchni około 35 m², schodząc w nich średnio do poziomu 0,40 cm n.p.m.

Wyniki badań archeologicznych ustalają początek I fazy zabudowy w tej części miasta na około 1 poł. XV w. i pewne zmiany w jej układzie przestrzennym w stosunku do znanego nam podziału, który przetrwał do momentu rozebrania obu kamieniczek podczas realizacji obecnej inwestycji.

Do początku wieku XVII, w przynajmniej czterech kolejnych fazach budowlanych obserwuje się zabudowę wyłącznie drewnianą, prawdopodobnie jednak krytą dachówką ceramiczną, sądząc z niemałej ilości jej fragmentów w warstwach niwelacyjnych oddzielających wspomniane fazy budowlane.

Z fazy I, powstałej na grubej (około 60 cm.) warstwie niwelacyjno-izolacyjnej odsłonięto podwaliny konstrukcyjne oraz legary podłogowe jednej chaty, zlokalizowanej niemal na całej powierzchni parceli nr 2, sięgającej jednak jeszcze poza mur dzielący obie parcele w XVII w. Od jej wschodniego szczytu zachowało się przejście biegnące po osi północ - południe, za którym uchwycono narożnik następnej konstrukcji drewnianej kończącej się prawdopodobnie w pierzei dzisiejszej ul. Sierociej. Inny miedzuch, służący chyba także jako podwórze biegł wzdłuż południowej ściany chaty z parceli nr 2 i oddzielał ją od następnej konstrukcji drewnianej wchodzącej pod istniejący obecnie dom nr 4 przy ul. Sierociej.

W kolejnych fazach drewnianej zabudowy obserwuje się nieznaczne jedynie przesuwanie tych konstrukcji mieszkalnych, jakkolwiek widoczne są zmiany polegające na wymianach nawierzchni podwórek i ich zabudowy gospodarczej.

Pod koniec wieku XVI niektóre ściany domów powstają z cegły na zaprawie wapiennej, trudno jest jednak stwierdzić czy ich wysokość sięga kalenicy dachów, gdyż zachowane zostały tylko do wysokości około 60 cm. Wątki murowane wznoszone były na podwalinach drewnianych opartych na uprzednio osadzonych grupach pali.

Mur dzielący obie parcele i stojące tam do czasu rozbiórki kamienice również nie jest jednorodny chronologicznie. Można zaobserwować w nim dokonywane naprawy i rozbiórki.

Badania zostały zakończone na podanych wyżej rzędnych, materiał i dokumentacja znajdują się w Muzeum Archeologicznym w Gdańsku.

GDAŃSK – Głównie Miasto, ul. Piwna/Kaletnicza, gm. *loco*, woj. gdańskie AZP 12-44/168

- ślady osadnictwa z XII(?) i XIII w.
- osada wczesnomiejska z połowy XIV w.
- miasto średniowieczne i nowożytne

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone od kwietnia do sierpnia przez mgr. Mariana Kochanowskiego przy współpracy mgr Joanny Orlińskiej, mgr. Roberta Krzywdzińskiego i mgr. Macieja Szyszki (Muzeum Archeologiczne w Gdańsku). Finansowane przez Przedsiębiorstwo „Sanui” w Warszawie Sp. z o.o. Pierwszy sezon badań.

Prace stanowiły kontynuację rozpoznania archeologicznego siedmiu parcel na styku ulic Kaletniczej i Piwnej z sezonu 1997. Wykonano eksplorację nawarstwień poniżej poziomu posadzek piwnicznych w wykopach, założonych w każdej z parcel.

W wyniku prac eksploracyjnych zarejestrowano miąższość nawarstwień od połowy XIII w. po XIX w. Ustalono, że zespół parcel ukształtowany w połowie XIV w., niwelując dla celów budowlanych starszy układ architektoniczny, zarejestrowany fragmentarycznie w obrębie parceli nr 29. Ławy fundamentowe w ramach poszczególnych parcel, o zróżnicowanych wymiarach konstruowano na poziomych, sosnowych i dębowych, legarach o średnicy do 40 cm, wspartych na poziomo wbitych w naturalny grunt palach, wzmacniano statykę konstrukcji ławy. Wysokość fundamentów, zbudowanych z dużych kamieni, uszczelnionych gruzem ceglanym i mniejszymi kamieniami, dochodziła do 100 cm, stanowiąc podstawę właściwego muru ceglanego.

Artefakty, pozyskane z poszczególnych warstw, a zwłaszcza drewnianych latryn, funkcjonujących przy każdej z parcel można ogólnie datować na okres od XV po XVIII w.

Rozplanowanie zabudowy było typowe dla podobnych konstrukcji miejskich późnośredniowiecznych. W warstwie nadcalcowej przebadanego obszaru, odłożonej na poziomie około - 0,60 m n.p.m. uchwycono fragmentarycznie w ramach parceli Piwna 29 ślady domostwa starszego, zapewne z XII w.

Prace zakończono, teren przekazano do działań inwestycyjnych.

GDAŃSK, Wyspa Spichrzów, gm. *loco*, woj. gdańskie

- miasto późnośredniowieczne i nowożytnie (XIV-XX w.)

Ratownicze badania archeologiczne przeprowadzili mgr Zbigniew Borkowski, Aleksander Kwapiński, Marcin Szyszka, Mahmmoud El-Tayeb, Agnieszka Ruta, Joanna Szubert, Marcin Jagusiak. Monika Kasprzak, Karolina Sarach, Dariusz Osiński (Pracownia Archeologii Gdańska Muzeum Archeologiczne w Gdańsku) oraz studenci z Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu. Finansowane przez Genesis Hotels Inc oraz Muzeum Archeologiczne w Gdańsku. Drugi sezon badań.

Badania archeologiczne przeprowadzone w 1998 r. na działkach miejskich nr 38 i 39 na Wyspie Spichrzów spowodowane zostały zmianą lokalizacji podpiwniczenia projektowanego kompleksu hotelowego. Objęły one eksploracją do calca całą powierzchnię piwnic w obrysie podanym przez projektantów inwestycji, a ponadto dla określenia pełnych zasięgów obiektów wychodzących poza granice wykopów archeologicznych, wykonane zostały trzy dodatkowe przekopy sondażowe. Ogółem powierzchnia badań, na której osiągnięto całość przekroczyła 650 m². Ponadto, kierując się pierwotnym projektem technicznym, odsłonięto również większą część działki nr 38 usuwając głównie gruz z podziemi dawnego banku Sparkasse do poziomu ich posadzek.

Ze względu na przesunięcie się obrysu podpiwniczenia, badania objęły obszar już eksplorowanych działek (nr wg. planu Buhsego - 21 i 22). Poza nimi przebadano także przylegające do nich działki 23 i 24.

Dzięki powiększonemu w ten sposób obszarowi eksploracji prowadzonej wzdłuż czterech następujących po sobie działkach odkryto, że przynajmniej w tej części Wyspy zmiany granic zabudowy były bardziej znaczące niż w pozostałych dotychczas przebadanych kwartałach.

Pierwsza faza zabudowy w tym miejscu nie była zwarta - mamy tam raczej do czynienia z pojedynczymi konstrukcjami drewnianymi, otoczonymi dużymi przestrzeniami wolnymi od zabudowy, na których co najwyżej stały lekkie konstrukcje plecionkowe. Szczególnie widoczne było to na parceli nr 22 (Buhse), gdzie drewnianym konstrukcjom zorientowanym na osi W-E, nie odpowiadały podobne obiekty na sąsiadujących działkach.

Niezbyt oczywista wydaje się funkcja owych pierwszych konstrukcji, datowanych wstępnie na początek XIV w., niewykluczone że zostały one zniszczone przez powódź. Ich pozostałości bowiem nie noszą śladów spalenizny, brak jest również warstw spalonego ziarna.